

ผลของการให้คำปรึกษากลุ่มโดยใช้ศิลปบำบัดร่วมกับทฤษฎีเกสตัทท์
ต่อภาวะซึมเศร้าของผู้ติดเชื้อเอชไอวี

ณัชชา คำเครือ

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาจิตวิทยาการให้คำปรึกษา

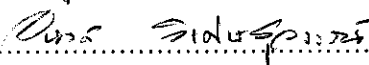
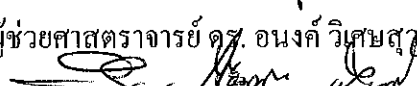

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา

มิถุนายน 2550

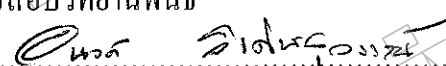
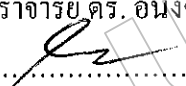
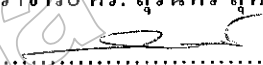
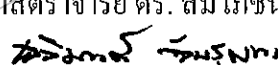
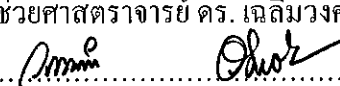
ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยบูรพา

คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์และคณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ได้พิจารณา
วิทยานิพนธ์ของ ณัชชา คำเครือ ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตาม
หลักสูตรวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาการให้คำปรึกษา ของมหาวิทยาลัยบูรพาได้

คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

.....อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อนงค์ วิเศษสุวรรณรัมย์)
.....อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม
(อาจารย์ปิยฉัตร เรืองวิเศษ พิณนี้)
.....อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สมโภชน์ อเนกสุข)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....ประธาน
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อนงค์ วิเศษสุวรรณรัมย์)
.....กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สุรินทร์ สุทธิชาติพิย์)
.....กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สมโภชน์ อเนกสุข)
.....กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. เมลิมวงศ์ วัฒนสุนทร)
.....กรรมการ
(ดร. วรณิภา อัสวชัยสุวิกรม)

บัณฑิตวิทยาลัยอนุมัติให้รับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาการให้คำปรึกษา ของมหาวิทยาลัยบูรพา

.....คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(รองศาสตราจารย์ ดร. ประทุม ม่วงมี)

วันที่ 15 เดือน มิถุนายน พ.ศ. 2550

การวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนการทำวิทยานิพนธ์
จากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการส่งเสริมสุขภาพ (สสส.)
ปีการศึกษา 2547

ประกาศคุณูปการ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยดี เนื่องจากได้รับความกรุณาให้คำปรึกษาและช่วยแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ อย่างดียิ่งจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อนงค์ วิเศษสุวรรณ อาจารย์ปิยฉัตร เรื่องพิเศษ ฟินนี่ นักศิลปบำบัด ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สมโภชน์ อเนกสุข ประธานกรรมการและกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ซึ่งช่วยให้ผู้วิจัยได้รับแนวทางในการศึกษาค้นคว้าหาความรู้และประสบการณ์ในการทำวิทยานิพนธ์ในครั้งนี้ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สุรินทร์ สุทธิชาติพิทย นายแพทย์ประยุกต์ เสรีเสถียร และ นายแพทย์ประเวช ตันติพิวัฒนสกุล ที่กรุณาเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ ตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้

ขอขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เฉลิมวงศ์ วัฒนสุนทร และคณะกรรมการสอบปากเปล่าทุกท่านที่ได้กรุณาให้ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงแก้ไข จนทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ถูกต้องและสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขอขอบพระคุณ กองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) ที่สนับสนุนทุนในการทำวิจัยครั้งนี้ ขอขอบพระคุณ นายแพทย์พัลลภ ถิ่นนางศ์ลาภ ผู้อำนวยการโรงพยาบาลบางปะบ่อตลอดจนผู้ติดตามเชื้อเอชไอวี ที่ให้ความร่วมมือในการวิจัยครั้งนี้จนวิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงได้อย่างสมบูรณ์

ขอขอบพระคุณคุณวรสิน และ คุณอัมพา พาพรหม คุณพ่อ คุณแม่ผู้ให้ชีวิตปลูกฝังคุณธรรมความดีในใจตลอดมา รวมถึงคณาจารย์ทุกท่านตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบันที่ประสิทธิ์ประสาทความรู้

ขอขอบคุณ คุณศิวกร คำเครือ คู่ชีวิต ครอบครัวทุกคน น้องธัมมหลานชายผู้ที่ทำให้ได้รู้จักรักโดยไม่มีเงื่อนไข คุณสมณา มีคุณ, คุณจุฑาธิป เหมินทร์, คุณวรากร ทรัพย์วิระประกรณ์ พี่และเพื่อนที่คอยช่วยเหลือให้กำลังใจตลอดมา เพื่อน ๆ ร่วมรุ่นจิตวิทยาการให้คำปรึกษาภาคพิเศษปีการศึกษา 2545 ทุกคน และ “โมโม” ผู้ที่ทำให้เกิดความเข้าใจในเรื่องราวต่าง ๆ ของชีวิตในมุมมองที่แตกต่างและงดงาม รวมทั้งทุกคนที่มีส่วนช่วยให้กำลังใจและมีส่วนช่วยเหลือให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยดี

คุณความดีของวิทยานิพนธ์เล่มนี้ข้าพเจ้าขอมอบบูชาคุณพระรัตนตรัย พระคุณของบิดามารดา ครูอาจารย์ที่ประสิทธิ์ศาสตร์วิชาความรู้ และคุณธรรมตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน ขอให้ทุกท่านมีความสุข สุขภาพแข็งแรง

ณัชชา คำเครือ

45921753: สาขาวิชา: จิตวิทยาการให้คำปรึกษา; วท.ม. (จิตวิทยาการให้คำปรึกษา)

คำสำคัญ: กลุ่มบำบัดแบบเกสตัลท์/ ศิลปะบำบัด/ ภาวะซึมเศร้า/ ผู้ติดเชื้อเอชไอวี

นัชชา คำเครือ: ผลของการให้คำปรึกษากลุ่มโดยใช้ศิลปะบำบัดร่วมกับทฤษฎีเกสตัลท์ต่อภาวะซึมเศร้าของผู้ติดเชื้อเอชไอวี (THE EFFECTS OF AN INTEGRATION OF ART THERAPY AND GESTALT GROUP THERAPY APPROACHES ON DEPRESSIVE SYMPTOMS OF PATIENTS INFECTED WITH HIV) อาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์: อนงค์ วิเศษสุวรรณ, Ed.D., ปิยฉัตร เรืองวิเศษ ฟินนี่, M.A., สมโภชน์ อเนกสุข, กศ.ด. 132 หน้า. ปี พ.ศ. 2550.

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาผลการให้คำปรึกษากลุ่มโดยใช้ศิลปะบำบัดร่วมกับทฤษฎีเกสตัลท์ต่อภาวะซึมเศร้าของผู้ติดเชื้อเอชไอวี กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้ติดเชื้อเอชไอวีที่ได้รับการรักษาด้วยยาต้านไวรัสที่โรงพยาบาลบางบ่อ จังหวัดสมุทรปราการ จำนวน 12 คน ที่มีคะแนนภาวะซึมเศร้าอยู่ระหว่าง 17-30 คะแนน และสมัครใจเข้าร่วมการวิจัย จากนั้นสุ่มเข้ากลุ่มแบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม กลุ่มละ 6 คน กลุ่มทดลองได้รับการให้คำปรึกษาโดยใช้ศิลปะบำบัดร่วมกับทฤษฎีเกสตัลท์ การเก็บรวบรวมข้อมูลใช้แบบประเมินภาวะซึมเศร้าของเบค (Beck Depression Inventory) จำนวน 21 ข้อ การเก็บข้อมูล แบ่งเป็น 3 ระยะ คือ ระยะก่อนทดลอง ระยะหลังทดลองและระยะติดตามผล จากนั้นนำข้อมูลมาวิเคราะห์ด้วยวิธีการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบวัดซ้ำประเภทหนึ่งตัวแปรระหว่างกลุ่มและหนึ่งตัวแปรภายในกลุ่มและวิธีการทดสอบรายคู่แบบนิวแมน - คูลส์

ผลการวิจัยพบว่ามีปฏิสัมพันธ์ระหว่างวิธีการทดลองกับระยะเวลาการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผู้ติดเชื้อเอชไอวีกลุ่มทดลองมีคะแนนภาวะซึมเศร้าในระยะหลังทดลองและระยะติดตามผลน้อยกว่าระยะก่อนทดลองและน้อยกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ ผู้ติดเชื้อเอชไอวีกลุ่มทดลองมีคะแนนภาวะซึมเศร้าใน ระยะหลังทดลอง และระยะติดตามผลไม่แตกต่างกัน

45921753: MAJOR: COUNSELING PSYCHOLOGY; M.S. (COUNSELING PSYCHOLOGY)

KEYWORDS: GESTALT THERAPY/ ART THERAPY/ DEPRESSIVE SYMPTOMS/
PATIENTS INFECTED WITH HIV

NATCHA KHAMKURE: THE EFFECTS OF AN INTEGRATION OF ART
THERAPY AND GESTALT GROUP THERAPY APPROACHES ON DEPRESSIVE
SYMPTOMS OF PATIENTS INFECTED WITH HIV. ADVISORY COMMITTEE: ANONG
WISESSUWAN, Ed.D., PIYACHAT FINNY, M.A., SOMPOCH ANEGASUKHA, Ed.D. 132 p.
2007.

The purpose of this research was to study the effects of an integration of art therapy and Gestalt therapy approaches on depressive symptoms of patients infected with HIV. The samples consisted of twelve patients infected with HIV at Bangbor Hospital in Samutprakarn, who had the Beck Depression Inventory score between 17 to 30. These clients volunteered to join the programs. They were divided into two groups through random sampling assignment into the experimental group and the control group, with six members each. The experimental group was given integration of art therapy and Gestalt therapy programming. A questionnaire on Beck Depression Inventory was used for collecting the data. The data collection procedure was divided into three phases: the pre-test, the post-test and the follow-up. The data were, then, analyzed through repeated-measures analysis of variance: one between-subjects and one within-subjects, and Newman-Keuls procedure.

The results revealed that the interaction between the counseling methods and duration of the experiment was found statistically significant at .05 level. The participants in the experimental group demonstrated significantly lower, at .05 level, on depressive score in both the post-test and the follow-up than that in pre test and the control group. No significant difference was found on depressive score during the post-test phase and the follow-up phase of the experimental group.

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	จ
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ฌ
สารบัญภาพ.....	ญ
บทที่	
1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	4
สมมติฐานการวิจัย.....	5
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย.....	5
ขอบเขตของการวิจัย.....	5
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	6
กรอบแนวคิดการวิจัย.....	8
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	9
แนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับภาวะซึมเศร้า.....	9
ความหมายและความสำคัญของภาวะซึมเศร้า.....	9
ลักษณะของผู้มีภาวะซึมเศร้า.....	14
ภาวะซึมเศร้ากับผู้ติดเชื้อเอชไอวี.....	19
แนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับศิลปะบำบัด.....	21
ความหมายของศิลปะบำบัด.....	21
กระบวนการศิลปะบำบัด.....	22
ประโยชน์ของศิลปะบำบัด.....	25
ศิลปะบำบัดกับการลดภาวะซึมเศร้า.....	29
แนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการให้คำปรึกษากลุ่มทฤษฎีเกสตัลท์.....	29
แนวคิดพื้นฐานของการให้คำปรึกษากลุ่มทฤษฎีเกสตัลท์.....	29
ความเชื่อของทฤษฎีเกสตัลท์.....	37

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
หลักการสำคัญของจิตบำบัดทฤษฎีเกสตัลท์.....	37
เป้าหมายของจิตบำบัดทฤษฎีเกสตัลท์.....	40
กระบวนการให้คำปรึกษากลุ่มทฤษฎีเกสตัลท์.....	42
เทคนิคของจิตบำบัดทฤษฎีเกสตัลท์.....	44
แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการให้คำปรึกษากลุ่ม โดยใช้ศิลปะบำบัดร่วมกับทฤษฎีเกสตัลท์.....	50
3 วิธีการดำเนินการวิจัย.....	55
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	55
การดำเนินการวิจัย.....	58
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	59
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	60
การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	60
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	60
5 สรุปและอภิปรายผล.....	61
สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	73
อภิปรายผล.....	73
ข้อเสนอแนะ.....	83
บรรณานุกรม.....	84
ภาคผนวก.....	93
ภาคผนวก ก แบบประเมินภาวะซึมเศร้า.....	94
ภาคผนวก ข โปรแกรมการให้คำปรึกษากลุ่มศิลปะบำบัดร่วมกับทฤษฎีเกสตัลท์.....	98
ภาคผนวก ค ข้อมูลทั่วไปของผู้เข้าร่วมวิจัย.....	112
ภาคผนวก ง การวิเคราะห์ความแปรปรวน.....	114
ภาคผนวก จ ตัวอย่างภาพวาดจากกระบวนการทดลอง.....	128
ภาคผนวก ฉ เอกสารอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง.....	132
ประวัติย่อของผู้วิจัย.....	134

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1 แบบแผนการทดลอง.....	53
2 ระยะเวลาดำเนินการทดลอง.....	59
3 คะแนนเฉลี่ยภาวะซึ่มเศร้าในระยะก่อนทดลอง ระยะหลังทดลอง และระยะติดตามผล ของผู้ติดเชื้อเอชไอวีในกลุ่มที่ได้รับการให้คำปรึกษากลุ่ม โดยใช้ศิลปินบำบัดร่วมกับ ทฤษฎีเกสตัลท์ และกลุ่มที่ได้รับการให้คำปรึกษาวิธีปกติ.....	62
4 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนเฉลี่ยภาวะซึ่มเศร้า ระหว่างวิธีการ ให้คำปรึกษากับระยะเวลาของการทดลอง.....	65
5 ผลการทดสอบผลย่อยของวิธีการให้คำปรึกษาในระยะก่อนทดลอง.....	67
6 ผลการทดสอบผลย่อยของวิธีการให้คำปรึกษาในระยะหลังทดลอง.....	67
7 ผลการทดสอบผลย่อยของวิธีการให้คำปรึกษาในระยะติดตามผล.....	68
8 ผลการทดสอบผลย่อยของระยะเวลา ของผู้ติดเชื้อเอชไอวีในกลุ่มทดลอง ที่ได้รับการให้คำปรึกษากลุ่ม โดยใช้ศิลปินบำบัดร่วมกับทฤษฎีเกสตัลท์.....	69
9 ผลการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยภาวะซึ่มเศร้าเป็นรายคู่ ของผู้ติดเชื้อเอชไอวี ในกลุ่มทดลองที่ได้รับการให้คำปรึกษากลุ่ม โดยใช้ศิลปินบำบัดร่วมกับทฤษฎีเกสตัลท์ ในระยะก่อนทดลอง ระยะหลังทดลอง และระยะติดตามผล.....	69
10 ผลการทดสอบผลย่อย ของระยะเวลาการทดลองในกลุ่มควบคุม.....	70
11 ผลการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยภาวะซึ่มเศร้าเป็นรายคู่ ของผู้ติดเชื้อเอชไอวี ในกลุ่มที่ได้รับการให้คำปรึกษาวิธีปกติในระยะก่อนทดลอง ระยะหลังทดลอง และระยะติดตามผล.....	71
12 ข้อมูลพื้นฐานกลุ่มที่เข้าร่วมการวิจัย.....	113
13 การวิเคราะห์ความแปรปรวน.....	115

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
1 กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	8
2 การใช้ศิลปะบำบัดในกลุ่มคนปกติ.....	26
3 การใช้ศิลปะบำบัดในกลุ่มผู้ป่วยทางการแพทย์.....	27
4 การใช้ศิลปะบำบัดในเป้าหมายอื่น ๆ	27
5 เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยภาวะซึมเศร้าของผู้คิดเชื่อเอชไอวี ระหว่างกลุ่มที่ได้รับ การให้คำปรึกษากลุ่ม โดยใช้ศิลปะบำบัดร่วมกับทฤษฎีเกสตัลท์ และกลุ่มที่ได้รับการ ให้คำปรึกษาวิธีปกติ ในระยะก่อนทดลอง ระยะหลังทดลอง และ ระยะติดตามผล.....	63
6 เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยภาวะซึมเศร้าในระยะเวลาต่าง ๆ ของการทดลอง ในผู้คิดเชื่อเอชไอวี ในกลุ่มที่ได้รับการให้คำปรึกษากลุ่ม โดยใช้ศิลปะบำบัดร่วมกับ ทฤษฎีเกสตัลท์ และกลุ่มที่ได้รับการให้คำปรึกษาวิธีปกติ.....	64
7 การมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างวิธีการให้คำปรึกษากับระยะเวลาของการทดลอง.....	66
8 ตัวอย่างภาพวาดแสดงการรับรู้ความรู้สึกในภาวะปกติของผู้เข้าร่วมการวิจัย.....	129
9 ตัวอย่างภาพวาดแสดงการรับรู้ความรู้สึกเมื่อได้อยู่กับประสบการณ์ปัจจุบัน (Here and Now) ของผู้เข้าร่วมการวิจัย.....	129
10 ตัวอย่างภาพวาดการรับรู้ของตนเองของผู้เข้าร่วมการวิจัย ครั้งที่ 1.....	130
11 ตัวอย่างภาพวาดการรับรู้ของตนเองของผู้เข้าร่วมการวิจัย ครั้งที่ 12.....	130
12 “ผีเสื้ออ่อนแอ ปร่าบาง แต่ช่วยให้โลกสวยงาม” ตัวอย่างภาพถ่ายภาพความรู้สึก ผ่านการเป็นสัตว์ ทำให้สามารถระบายความทุกข์ในใจได้ง่ายขึ้น.....	131
13 “ควายร้องไห้ ไม่มีปัญญาจะดูแลตนเอง และทำงาน” ตัวอย่างภาพถ่ายภาพความรู้สึก ผ่านการเป็นสัตว์ ทำให้สามารถระบายความทุกข์ในใจได้ง่ายขึ้น.....	131